

El Diacrític | | Actualitzat el 16/11/2020 a les 12:37

La pandèmia invisible és el sistema

Xènia Canal reflexiona en aquest article sobre pandèmia, reproducció i salut mental | «Les últimes mesures criden com si estigués en un cartell luminescent que pel capitalisme només som això: màquines de producció de capital sense cap altra necessitat. Les cures, la socialització, l'oci, la cultura són innecessàries o, com a mínim, no essencials»

«El model d'autosuficiència i individualisme que proposa el capitalisme és una fantasia, perquè es recolza en la falta de reconeixement i precarització d'una quantitat de treballs necessaris per la vida» | Mike Erskine

Aquest escrit neix de la necessitat de canalitzar la ràbia i el dolor traient-los de l'esfera privada i passant-los a la pública, de la necessitat de transformar-los en acció política.

El context promogut per la Covid-19 ha posat sobre la taula el que des dels ecologismes i feminismes (ecofeminismes i feminismes comunitaris) porten dècades cridant: que destruir el planeta ens porta i portarà problemes greus. Que cal que reconeguem la nostra ecodependència i interdependència, que som éssers vulnerables i fràgils que necessitem ser cuidats. Ens ha fet adonar de la necessitat d'un sistema sanitari de qualitat que pugui abraçar a tothom i també de quins són els treballs essencials: cuidadores, treballadores domèstiques, treballadores de botigues de queviures, transportistes, netejadores? Sectors, curiosament, majoritàriament feminitzats i racialitzats. Dels més precaris i desvaloritzats.

També totes hem sentit d'una forma o altra la malaltia, la incertesa, la por, l'angoixa, la necessitat d'altres i la cura. S'ha manifestat que el cos humà és vulnerable, que depèn d'altres vides (humanes i no humanes) per la seva supervivència. De sobte ens ha desvetllat que necessitem un canvi de paradigma que posi al centre la sostenibilitat de la vida, acceptant els límits de la natura i del propi cos. És a dir, el model d'autosuficiència i individualisme que proposa

el capitalisme és una fantasia, perquè es recolza en la falta de reconeixement i precarització d'una quantitat de treballs (reproductius) necessaris per la vida i en un imaginari de la infinitud inexistent.

Però també s'ha demostrat, una vegada més, que el sistema actual posa en el centre la producció i el capital i es fonamenta sobre un model que depèn de l'explotació d'uns sobre els altres i que determina que uns cossos importen més i d'altres menys. Què ha passat amb totes les generacions més velles que han mort en solitud en les residències? La seva mort no és significativa per l'acumulació de capital, ja no eren persones rendibles.

Les últimes mesures criden com si estigués en un cartell luminescent que pel capitalisme només som això: màquines de producció de capital sense cap altra necessitat. Les cures, la socialització, l'oci, la cultura són innecessàries o, com a mínim, no essencials. També visibilitza que el que es considera salut (visió occidental total) es basa en no tenir cap patologia física. Els cossos són dividits entre cossos sans i cossos malalts en base a la seva capacitat productiva. Com si les dolències físiques no afectessin a les mentals i viceversa, o millor dit, fossin tot una. I jo em pregunto: on queda la salut mental en aquest sistema? Com es pot ser tan hipòcrita que després de separar el cos de la ment i jerarquitzar aquesta última, no es dona el pes que aquesta ha pres en nosaltres?

Crido de ràbia. Estic farta d'un sistema que és enemic de la tristesa, la por, el dolor i qualsevol emoció que entengui que no és productiva. Perquè m'ha fet amagar i en alguns casos odiar aquelles parts més fosques que no deixen de ser les que em fan més humana: la fragilitat i vulnerabilitat, l'emocionalitat, i la incapacitat de poder sola. Perquè m'ha fet caure en la culpa de no poder assolir uns estàndards, fins a pensar que hi havia quelcom trencat dins meu.

Molta ràbia que es dediqui a patologitzar tot allò que surt de la norma en comptes de qüestionar l'estructura. Que no es revisi el vincle entre els malestars i el sistema, perquè ja fa anys es va demostrar que l'augment de l'atur dispara les visites pels anomenats trastorns mentals comuns (depressió, ansietat?) i l'alcoholisme a l'atenció primària. Perquè sorprenentment el percentatge més alt de subjectes diagnosticats coincideix amb els subjectes més oprimits (dones, trans, racialitzades i migrades, amb diversitat funcional, de classe baixa?). Perquè com diu un poema que m'agrada molt *la fortaleza de dentro es privilegio de fuera, también*.

Ràbia. Per la violència clínica que s'exerceix sobre els cossos que es donen per espatllats, quan simplement són cossos que no sucumbeixen als ritmes del capital, procedint a «reparar-los» amb una sobremedicació que només fa de pedaç per poder reintroduir-los el més aviat possible a la cadena de producció, sense accés a acompanyament psicoterapèutic de qualitat. Això si tens accés a la salut pública, perquè els que no, no tenen accés ni a medicaments. Farta perquè si no hagués tingut el privilegi de tenir un suport familiar i de la meva xarxa i una economia prou alta com per pagar la meva terapeuta jo no estaria aquí, literalment. I això es diu ràpid, però en aquesta societat tenir això és molt.

La crisi actual, sanitària, social i econòmica, no fa més que visibilitzar el que moltes ja sabíem: el món ja estava en crisi abans que aparegués la Covid-19. Cal posar la vulnerabilitat de les emocions en joc i començar a parlar de la fragilitat i interdependència humana.

I em recordo amb 10 anys, innocent, creixent, creient que em mereixia reconeixement, escolta i amor. Tenia una confiança plena en el món en que tot es podria acollir. Madurar m'ha fet adonar que el sistema com a dona, no monògama, bisexual i neurodivergent no està fet per a mi. Soc un subjecte dubtós, d'aquells que no estan en els blancs (vida), però que tampoc estan en els negres (mort). Soc d'aquells que està en la zona de grisos, que depèn com pot entrar i depèn com no. Si volgués gaudir dels privilegis del sistema simplement hauria de performar quelcom que no soc. També ara sé que arribar a l'adolescència creient-me la fal·làcia que el món és «bo» per a tothom, ha estat per molts privilegis dels que mai havia estat conscient. Ja veuríem si ho sentiria així havent migrat o fet un procés de trànsit, per exemple.

Avui, aquesta consciència torna al cos i ploro de ràbia per dins. La Xènia de 10 anys plora desconsoladament perquè es troba en el procés de dol de la fantasia de ser un cos que importa, quan no ho és. Aquest crit és per poder buidar-me i poder curar-me sense que res es podreixi per dins. Perquè malgrat tot, cada dia intento agafar l'agència que tinc amb tot això i responsabilitzar-me de la part que em pertany. Però també és un crit d'auxili per veure que no estic sola en això. Per fer quelcom més que reconèixer el dolor, propi i aliè individualment. Convertir el malestar en una arma de transformació, repensar cap a on volem anar i articular alguna resposta col·lectiva.